

วิจารณ์

พินท่ายมรังสรรค์

ที่ “คลองโคกขาม”

ศาลและอนุสาวรีย์พันท้ายนรสิงห์

พระเจ้าเสือ หรือพระสรเพชญ์ที่ 8

วีรกรรม

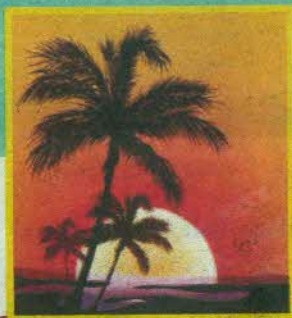
พันท้ายนรสิงห์

ที่ “คลองโคกขาม”

พันท้ายนรสิงห์

ที่ “คลองโคกขาม”

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

● รศ.ดร.บุญยงค์ เกศเทศ

พันท้ายนรสิงห์ มีชื่อเดิมว่า “สิน” เป็นชาวบ้านนรสิงห์ แขวงเมืองวิเศษชัยชาญ ปัจจุบันคืออำเภอบางบาล จังหวัดอ่างทอง มีภรรยาชื่อ “นวล” หรือ ศรีนวล มูลเหตุที่นายสินได้เข้ามารับใช้เป็นนายท้ายเรือของพระเจ้าเสือ่นั้น เนื่องจากนายสินได้มาแข่งชกมวยไทยบังเอิญในช่วงเวลานั้นพระเจ้าเสือก็ได้ปลอมแปลง แต่งองค์เป็นชาวบ้านธรรมดา มาชมการชกมวยเช่นกัน เนื่องจากทรงโปรดในกีฬาประเภทนี้ จึงได้รู้จักมักคุ้นกับนายสิน อีกทั้งทรงชอบอุปนิสัยใจคอของนายสิน จึงได้ชักชวนให้มาทำราชการจนต่อมาได้กลายมาเป็นนายท้ายเรือพระที่นั่งของพระเจ้าเสือในบรรดาศักดิ์ “พัน”

ทุกครั้งที่พระเจ้าเสือจะเสด็จโดยทางชลมารค นายสินก็จะรับอาสาเป็นนายท้ายทุกครั้งคราว เมื่อครั้งที่พระเจ้าเสือหรือนายท้ายเรือในรัชสมัยพระเจ้าเสือ หรือสมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 8 พระมหากษัตริย์พระองค์ที่ 2 แห่งราชวงศ์บ้านพลูหลวง เสด็จโดยเรือพระที่นั่งเอกชัย ประพาสเพื่อทรงเบ็ด ณ ปากน้ำเมืองสาครบุรี เมื่อเรือพระที่นั่งถึงตำบลโคกขาม ซึ่งเป็นคลองคดเคี้ยว และมีกระแสน้ำเชี่ยวกราก พันท้ายนรสิงห์ซึ่งถือท้ายเรือพระที่นั่ง มีอาจแก้ไขสถานการณ์ดังกล่าวได้ทันเป็นเหตุให้โชนเรือพระที่นั่งกระแทกกับกิ่งไม้ใหญ่หักตกลงไปในน้ำ พันท้ายนรสิงห์จึงได้กระโดดขึ้นฝั่งแล้วกราบทูลให้ทรงลงพระอาญาตามกำหนดถึง 3 ครั้งด้วยกัน เนื่องจากในครั้งแรก พระเจ้าเสือพระราชทานอภัยโทษ เพราะเห็นว่าเป็นอุบัติเหตุสุดวิสัย

ครั้งที่สองก็รับสั่งให้สร้างรูปปั้นปลอมแล้วตัดหัวรูปปั้นนั้นแทน แต่สุดท้ายก็ได้ตรัสสั่งให้ประหารชีวิตด้วยการตัดศีรษะ พันท้ายนรสิงห์ตามคำขอ ในเวลาเช้าตรู่ ตรงกับวันขึ้น 9 ค่ำ เดือน 3 พ.ศ. 2247 แล้วสร้างศาลไม้ขนาดเล็ก ลักษณะเป็นศาลไม้สมัยปัจจุบัน หลังคามุงกระเบื้องดินเผาทางมน พื้นศาลเป็นไม้ยกขึ้น 2 ชั้น มีเสารองรับ 6 เสา พร้อมกับศีรษะของพันท้ายนรสิงห์ และโชนเรือเอกไชยขึ้นตั้งไว้บูชาพร้อมกัน

ต่อมาพระเจ้าเสือได้ทรงให้พระยาราชสงคราม คุมไพรพลจำนวน 3,000 คน ขุดคลองลัดคลองโคกขามที่คดเคี้ยวปรับปรุงเสียใหม่ให้สะดวกขึ้นกว่าเดิม โดยกำหนดให้ กว้าง 5 วา ลึก 6 ศอก ไปออกที่บริเวณแม่น้ำท่าจีน การดำเนินงานปรับปรุงแก้ไขเส้นทางเดินเรือครั้งนั้นมาสร้างเสร็จสมบูรณ์ในรัชสมัยพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ พ.ศ. 2252 ได้พระราชทานนามคลองนี้ว่า “คลองสนามไชย” ต่อมาเรียกเป็นคลองมหาชัย ซึ่งเป็นที่มาของชื่อเมืองมหาชัย แต่ชาวบ้านเรียกว่า “คลองด่าน” ปัจจุบันชาวบ้านฝั่งธนบุรี เรียกชื่อว่า คลองด่าน

อย่างไรก็ดี เมื่อได้สร้างศาลพันท้ายนรสิงห์ขึ้นครั้งแรก ตั้งอยู่บริเวณปากคลองโคกขาม ตำบลพันท้ายนรสิงห์ อำเภอเมืองสมุทรสงคราม เป็นศาลที่เก่าแก่ที่สุด และเป็นจุดที่เชื่อว่าพันท้ายนรสิงห์ถูกประหารชีวิต ตามคำบอกเล่าขานกันมา เป็นตำนานตัวศาลเดิมนั้น ได้ผุพังไปตามกาลเวลา ประกอบกับถูกน้ำกัดเซาะตลิ่งพังจึงมีการซ่อมสร้างเสริมใหม่ ลักษณะรูปทรงศาลเป็นเพียงตาที่มีขา 6 ขา ตั้งอยู่บริเวณหน้าตัวศาลใหญ่ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภานุพันธุ์ยุคล ได้ดำเนินการก่อสร้าง เมื่อปี พ.ศ. 2493 และในปีเดียวกันนี้ก็ได้สร้างภาพยนตร์ เรื่องพันท้ายนรสิงห์ โดยใช้ไม้ฉันทน์หอม สร้างรูปเคารพ

นักเรียนมาราบไหว้เคารพพันท้ายนรสิงห์

ศีรษะของพันท้ายนรสิงห์ และโขนเรือที่หัก

ศาลเจ้าแม่ศรีนวล

ศาล รูปเคารพ และถ้อยจารึกคุณงามความดี

สำหรับวัดโคกขาม ตำบลโคกขาม อำเภอเมืองสมุทรสาคร นั้น บ้างก็ว่าลือเชื่อถือกันว่า เป็นอีกแห่งหนึ่ง อันเป็นจุดที่ พันท้ายนรสิงห์ถูกประหารชีวิตเช่นกัน

ปัจจุบันได้สร้าง อุทยานประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ โดยถือเอาบริเวณที่ตั้งของศาลพันท้ายนรสิงห์ ตั้งอยู่ที่บ้านพัก พันท้ายนรสิงห์ เนื่องจากการมติดปการร่วมด้วยคณาจารย์ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ได้สืบค้นหลักฐานจากในชั้นล่าง ของลำคลอง ได้พบท่อนไม้ท่อนหนึ่ง พร้อมกับไม้ที่ยาวราว 80 เซนติเมตร ที่เชื่อว่าเป็นโขนเรือเอกไชย ซึ่งมีร่องรอยความเสียหาย และเมื่อได้ผ่านการตรวจสอบทางวิทยาศาสตร์แล้ว พบว่า ตรงกับสมัยที่พันท้ายนรสิงห์ถูกประหารชีวิตพอดี จึงเชื่อว่าท่อนไม้ที่พบนั้นเป็นหลักฐานประหารพันท้ายนรสิงห์

คลองโคกขาม

ข้อลัต์ย ความกล้าหาญ ของบรรพบุรุษชาวอ่างทอง จึงได้มีการร่วมใจกันจัดสร้างอนุสาวรีย์ขึ้นที่วัดโคกขามแห่งนี้

ศิระของพันท้ายนรสิงห์ และโขนเรือที่หัก

สำหรับวัดโคกขาม ตำบลโคกขาม อำเภอเมืองสมุทรสาคร นั้น บ้างก็รำลือเชื่อถือกันว่า เป็นอีกแห่งหนึ่ง อันเป็นจุดที่ พันท้ายนรสิงห์ถูกประหารชีวิตเช่นกัน

ปัจจุบันได้สร้าง อุทยานประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ โดยถือเอาบริเวณที่ตั้งของศาลพันท้ายนรสิงห์ ตั้งอยู่ที่บ้านพัก พันท้ายนรสิงห์ เนื่องจากกรมศิลปากรร่วมด้วยคณาจารย์ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ได้สืบค้นหลักฐานจากในชั้นล่าง ของลำคลอง ได้พบท่อนไม้ท่อนหนึ่ง พร้อมกับไม้ที่ยาวราว 80 เซนติเมตร ที่เชื่อว่าเป็นโขนเรือเอกไชย ซึ่งมีร่องรอยความเสียหาย และเมื่อได้ผ่านการตรวจสอบทางวิทยาศาสตร์แล้ว พบว่า ตรงกับสมัยที่พันท้ายนรสิงห์ถูกประหารชีวิตพอดี จึงเชื่อว่าท่อนไม้ท่อนนั้นเป็นหลักฐานที่พันท้ายนรสิงห์ นอกจากนี้ ยังมีศาลเจ้าแม่ศรีนวล ผู้ที่เชื่อว่าเป็นภรรยาของ พันท้ายนรสิงห์ อีกทั้งได้มีการปั้นรูปเหมือนของพระเจ้าเสือ และพันท้ายนรสิงห์ที่ปรากฏอยู่ด้วย

ศาลพันท้ายนรสิงห์ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนเป็น โบราณสถานของชาติ ในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 72 ตอนที่ 2 เมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2498 กรมศิลปากรได้ดำเนินการ จัดสร้างศาลพันท้ายนรสิงห์ขึ้น อยู่ถัดจากศาลเก่าที่พังลงมา ไม่มากนัก โดยสร้างขอบเขตอาณาบริเวณรอบๆ ศาลไว้ ประมาณ 100 ไร่ เพื่อจัดตั้งเป็น "อุทยานพันท้ายนรสิงห์" ภายในศาลมีรูปเคารพของพันท้ายนรสิงห์ขนาดเท่าของจริง ในท่าถือท้ายคัดเรือ นำมาประดิษฐานไว้ด้วย เมื่อปี พ.ศ. 2519 ผู้ที่ศรัทธากราบไหว้พันท้ายนรสิงห์จะเรียกพันท้ายนรสิงห์ ด้วยความเคารพว่า "พ่อพันท้าย" และเชื่อว่าสามารถบงพาน ลักการะขอได้ในทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องการเกณฑ์ทหาร ที่ บงพานขอแล้วจะไม่ประสบความสำเร็จ

เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของพันท้ายนรสิงห์ จากหลักฐาน ข้อมูลที่ได้จดจารึกกันไว้แต่ในครั้งนั้นได้อ้างถึงถิ่นฐานเดิม ของ "สิน" หรือพันท้ายนรสิงห์ว่า เป็นชาวบ้านนรสิงห์ ขึ้น ที่วัดนรสิงห์ แขวงวิเศษชัยชาญ เพื่อเป็นการรำลึกถึง ความ

ศาลเจ้าแม่ศรีนวล

คลองโคกขาม

ซื่อสัตย์ ความกล้าหาญ ของบรรพบุรุษชาวอ่างทอง จึงได้มีการร่วมกันจัดสร้างอนุสาวรีย์พันท้ายนรสิงห์ ขึ้นที่วัดนรสิงห์ อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง ได้ทำพิธีไว้อีกแห่งหนึ่ง เปิด อนุสาวรีย์ขึ้นในวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2532 นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมรำลึกถึงการเป็นนักรบของนายสิน จึงได้จัด ให้มีการจัดการแข่งขันมวยไทยนานาชาติ ซึ่งแชมป์เข็มขัด พันท้ายนรสิงห์ขึ้นเป็นครั้งแรกที่จังหวัดสมุทรสาคร เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557

ส่วนเรื่องราวของพันท้ายนรสิงห์ได้รับการเสนอในรูปแบบ ต่างๆ อีกหลายลักษณะ เช่น ละครเวที 3 ครั้งในปี 2498, 2508, และปี 2532 ภาพยนตร์ 3 ครั้งในปี พ.ศ. 2493, 2525 และปี 2558, ละครโทรทัศน์ อีก 3 ครั้ง เช่นกันในปี 2515, 2543, และปี 2559, ทุนกระบอกไทย เป็นต้น การแสดง ละครเวทีในครั้งแรกในปี พ.ศ. 2488 นั้น พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล ทรงนิพนธ์เป็นบทละครเวที ที่ พันท้ายนรสิงห์ โดยเล่าเรื่องที่แต่งขึ้น จากเรื่องเกร็ดใน พงศาวดาร และประวัติศาสตร์สมัยรัชกาลพระเจ้าเสือ กรุงศรี ออยุธยาตอนปลาย สำหรับในปี พ.ศ. 2508 ได้นำมาสร้างเป็น ละครเวทีพิเศษเพื่อการกุศลของสมาคมต่อต้านยาเสพติด แห่งประเทศไทย แสดงที่หอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัย- ธรรมศาสตร์

ศาล รูปเคารพ และถ้อยจารึกคุณงามความดี

หลักประหาร

อย่างไรก็ดี การเคารพสักการะวีรชนของชนชาติไทย มีมา อย่างต่อเนื่องหลายวีรกรรม หลายพื้นที่นั้น ย่อมบ่งชี้ให้เห็น ถึงคุณงามความดีในด้านต่างๆ ของผู้ประพฤติปฏิบัติ จนได้ รับการยกย่องเทิดทูนในวีรกรรมนั้นๆ เสมือนเป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์ หรือบัดนี้ได้กลายเป็นองค์เทพไปแล้ว ทั้งนี้ เพื่อผดุงคุณธรรม จริยธรรมอันสมควรยกย่องให้เป็นแบบอย่างแก่คนรุ่นหลังได้ สำนึก และปฏิบัติตามอย่างรู้คุณค่าของตนและแผ่นดินเกิด

